

PM Samverkan mellan Region Gotland och Lofoten

Bakgrund: Lofotenrådet, de grønne oyene och veikart for Lofoten

Lofoten består av sex ö-kommuner med knappt 24 000 invånare. Näringslivet bygger på kustfiske och turism, en del jordbruk och även vattenbruk. Företagen är i huvudsak små- eller medelstora. Resor genomförs vanligtvis med flyg eller färja, eller andra båtar/fartyg.

Lofotenrådet är ett regionalt råd för de sex kommunerna i Lofoten: Røst, Værøy, Moskenes, Flakstad, Vestvågøy och Vågan. Rådet arbetar med frågor som rör regiongemensamma utmaningar, i syfte att främja regional utveckling.

Lofotenrådet är del i det privat-offentliga partnerskapet "Lofoten – de grønne oyene" som arbetar för grön tillväxt och omställning i Lofoten. Målen för arbetet anges i "Veikart for Lofoten, De grønne øyene 2030". Det handlar bland annat om att tillsammans planera för infrastruktur för utsläppsfria transporter i Lofoten, göra Lofoten till ett mer hållbart resmål och minska utsläppen av växthusgaser från Lofoten. Veikarten, eller färdplanen, innehåller sex programområden:

- 1) Miljökrav i offentlig budget och upphandling
- 2) Utsläppsfria transportzoner
- 3) Utsläppssnålt besöksmål
- 4) Utsläppssnålt kustfiske
- 5) Utsläppssnålt jordbruk och vattenbruk
- 6) Utsläppssnål luftfart

Programområde sex: utsläppssnål luftfart

Genom programområde 6 i färdplanen vill Lofoten vara en föregångare inom utsläppssnål luftfart. Med ett strategiskt tillvägagångssätt som inkluderar innovation och samarbete med branschen är Lofoten på god väg att förverkliga en grönare framtid för luftfarten. Programområde 6 innehåller fyra huvudmål:

- 6.1: Lofoten ska vara ett pilotområde för utsläppsfri flygtrafik.
- 6.2: I samarbete med branschen ska Lofoten visa världen att framtidens flyg är utsläppsfritt.
- 6.3: Framtidens utsläppsfria flyg ska bidra till hållbart värdeskapande och regional utveckling.
- 6.4: Utsläppssnålt flyg ska vara en viktig drivkraft för grön turism

För att uppnå huvudmålen har delmål satts upp, bland annat:

- 6.1.1: Den första kommersiella flygningen med nollutsläpp från flyg kommer att gå till Lofoten.
- 6.3.1: Lofoten ska vara en testarena för grön innovation inom luftfarten.
- 6.3.3: Lofoten ska utnyttja potentialen hos utsläppssnålt flyg för att knyta ihop regionen.

Lofotenrådet undertecknade den 13 december 2023 en avsiktsförklaring med den norska elflygstillverkaren Elfly, att involvera Lofoten som en test- och utvecklingsarena för utsläppsfri luftfart.

Vad motiverar ett fördjupat samarbete mellan Region Gotland och Lofotenrådet?

Ett förstärkt samarbete med andra regioner, såsom Lofoten, kring hållbart flyg är en strategiskt prioriterad fråga i enlighet med Vårt Gotland 2040, genomförandeprogrammet för klimat, miljö och energi (målet Minst en operatör flyger kommersiellt med elflyg till och från Gotland) och regionfullmäktiges prioritering att Region Gotland ska prioritera en skyndsam energi- och klimatomställning. Som ett led i arbetet för att uppnå målet om en elflygslinje tecknade Region Gotland avsiktsförklaringar med två elflygstillverkare i juni i år, bland annat norska Elfly.

Lofotenrådet har arbetet länge med de här frågorna och har kommit längre än Region Gotland i mål och strategier. Genom ett fördjupat samarbete med Lofoten kan vi dela erfarenheter, få kunskap och lärdom om hur arbetet kan drivas framåt. Elfly skulle kunna knytas till samarbetet, för att få mer verkstad kopplad till avsiktsförklaringen. Det kan också bidra till mer framdrift i arbetet med den färdplan för elflyg som tagits fram vid Science Park Gotland 2024, i en förstudie som Region Gotland var med och finansierade.

Ett digitalt möte med representanter från Lofotenrådet, Elfly, Science Park Gotland och Region Gotland genomfördes sjätte maj i år. På mötet pratade vi om hur vi kan fördjupa samarbetet: vi måste hitta våra likheter där vi kan krysspolinera oss. Det kan vi göra inom:

- a) Mål – vilka har vi gemensamma
- b) Struktur – offentliga och allmänna likheter
- c) Processer – kan vi ha en gemensam blueprint? Vad vill vi lösa? Vilka projekt kan vi genomföra tillsammans?

Det finns finansieringsmöjligheter om vi vill göra något tillsammans. Det är då viktigt att vi tänker på att:

- a) Har vi goda idéer är det inte svårt att hitta finansiering
- b) Vi måste ha effektiva/selektiva projekt utifrån vad vi vill ha och uppnå.
- c) Hur hittar vi denna projektidé? Vi behöver inte sälja in elflyget utan vad vi behöver det till!

Mötet enades om att en god idé vore att ta avstamp i Nordic Network for Electric Aviation (NEA) och koppla på oss där. Genom att fördjupa samarbetet genom NEA finns möjlighet att ta del av både projektmedel och kunnande. Det skulle kunna handla om att titta på hur vi blir attraktiva på marknaden, vilka olika faser vi måste ta oss igenom för att komma fram till kommersiell drift av elflyg.

Utöver frågan om hållbara transporter delar Gotland och Lofoten många andra likheter och utmaningar. Näringslivet både i Lofoten och på Gotland består mest av små- och medelstora företag. Gotland och Lofoten är befolkningsmässigt förhållandevis små, men med en stor besöksnäring. Besöksnäringen är en viktig näringsgren, samtidigt som den skapar utmaningar för respektive lokalsamhälle att hantera.

Preliminärt upplägg

- **Resmål:** Svolvaer, Lofoten.
- **Datum:** 5-8 februari 2025.
 - 5 och 8 februari: Resdagar. Resan till Svolvaer går enklast via Arlanda flygplats, Oslo flygplats och Bodø flygplats.
 - 6 februari: Region Gotland deltar på Lofotkonferensen, bland annat i ett seminarium där Region Gotland berättar om arbetet med elflygsfrågan. Lofotkonferensen anordnas av ”Lofoten – de grønne øyene” som ett led i arbetet med ”Veikart for Lofoten, De grønne øyene 2030”.

- 7 februari: Studiebesök och bilaterala möten. Utöver frågan om hållbara transporter finns andra intressanta ingångar för diskussionen, exempelvis besöksnäringen och dess effekter, klimatförändringar, klimatanpassning och energifrågan. Relevanta studiebesök skulle kunna vara exempelvis flygplatser. I Bodø byggs exempelvis en helt ny flygplats som ska vara en grön flygplats. Företaget Green H ska etablera sig i Bodø och tillverka vätgas till färjetrafik, vilket också skulle kunna vara intressant att få veta mer om.